

Громадська Думка

ПЕРЕДПЛАТА:

На місяць . — м. 50 ф.

„ 3 місяці 1 „ 50 ф.

(Ціна 1 прик. в таб. 5 ф.)

ЧАСОПИСЬ ПОЛОНЕНИХ УКРАЇНЦІВ у ВЕДЛЯРІ.

— ВИХОДИТЬ ЩО ЧЕТВЕРГА Й ЩО НЕДІЛІ. —

АДРЕСА:

Ukrainischer
Unterrichts-Ausschuss
Lagerzeitung
— in Wetzlar. —

Видає „Видавниче Товариство імени В. Грінченка“.

Ч. 8. (147).

Неділя, 27. січня 1918.

Рік IV.

Українська делегація в Берестю.

Мирова делегація Української Народної Республіки видобула собі признання окремішності супроти російської делегації в переговорах у Берестю і веде переговори на власну руку в обороні українських інтересів. В короткім часі дійшла українська делегація до певного порозуміння з осередніми державами, яке завершило ся признанням з обох сторін усунути між собою воєнний стан і жити у взаємній згоді й приязні. Ще тільки потрібно потвердження рішучих кругів в Києві, Берліні та у Відні, по які й поїхали деякі делегати.

Все це робила українська делегація з огляду на суперечні інтереси сусідів, без розголосу й шуму, і йшла крок за кроком, розглядаючи кожне питання зокрема, свідомо своєї цілі і відповідальності перед народом за кожну угоду, за кожну умову, за кожне слово. У всіх німецьких часописах підносять ся зі здивуванням, що така молода Республіка, як Україна, найшла таких людей з реальним світоглядом на справи держави, бо це в молодих державних організаціях лучають ся дуже рідко. Наведемо голос передовиці Кельнської Народної Часописі („Kölnische Volkszeitung“, ч. 63.), де в протиставленню до теоретиків російської делегації, які за своїми теоріями не бачуть світу і реального життя, говорять ся про українську делегацію так:

„Українці йдуть іншим способом, як Росіяне. Переговори з ними до деякого ступня трудніші, як переговори з Росіянами. Українці вислали визначно второпних, свідомих своєї цілі представників до переговорів. Вони мають ясні, вловимі цілі, тому вони ніякої фази переговорів не спускають з ока. Вони менше теоретизують, але все обхоплюють вловимою дійсністю. Про теорії можна цілими тижнями говорити, не спотыкнувши ся в п'ятьох просторі на жніє предмети. У переговорах з Українцями можна спізнати фарбу і можна на означені з їх боку домагання поставити ясні умови.“

Між Німеччиною і Україною немає ніякого тертя (суперечних інтересів). Коли які держави можуть себе доповнювати, то це можна сказати про ці дві держави (Німеччину і Україну. Ред.). Україна може мати користь, може покористувати ся німецьким промислом і німецькою торгівлею. Німецький інженер, німецький купець, німецький фабрикант може тільки піднести земельні багатства і скарби України та їх побільшити. Національних або граничних суперечок між Україною і Німеччиною немає. Тут лежать труднощі між Австрією і Україною. Австро-Угорщина має в

своїх краях українські землі, як в Галичині та на Буковині (та в Угорщині. Ред.), а Україна обіймає польські землі (приналежні зараз до Польщі. Ред.), себто холмські повіти. Спір йде за Холмщину з одного боку та за землі Східної Галичини й Буковини з другого боку. Тому як в перебігу дальших переговорів між Україною і осередніми державами будуть тертя, або суперечки, то Німеччина не буде причиною. Але Українці в добрі „рахаймаїстри“, (вміють добре часити). Вони вміють свої інтереси самі боронити. Вони знають, що для України є тепер пригожа хвиля.“

Далі говорить ся про тертя між Росією й Німеччиною у прибалтійських областях.

Свідомо своєї цілі сповнене завдання з боку української делегації збудило зависть в російських більшовицьких кругах, і вони вишукують тепер способи, як би перешкодити довершенню українського миру. З початку заскочена присутністю української делегації російська делегація з Троцьким на чолі прианала самостійність українських переговорів, та це видно не було дуже по нутру російській делегації. Троцький при кінці свого побуту в Берестю вже поставив знак штанія над компетенцією української делегації вести переговори про українські землі з гр. Черніним, і заповів про листа в цій справі до делегатів осередніх держав. А як Українці довели до повного порозуміння з осередніми державами, він вислав листа, в яким відмовив українській делегації права заступати інтереси українського народу.

Небагом появили ся вислані ним два делегати Харківської Ради, яка признає верховладу російського правительства над собою. „Харківська Рада“, закидаючи, що Українська Центральна Рада заступає тільки інтереси буржуазних кругів українського народу, вислала цих двох делегатів до переговорів. Харківська Рада, аложена з соціалреволюціонерів, не має ні впливу, ні універсального значіння для цілої України, а є локальною, місцевою, організацією, яка стоїть в звязку з більшовиками.

Мирова делегація Української Народної Республіки, вислана Українською Центральною Радою, показала вже свідочтво своєї зрілості й уміння заступати інтереси українського народу. Те ж, що можуть сказати два делегати Харківської Ради, не буде рішенням для осередніх держав, які беруть справу мира поважно і не можуть покладати ся тільки на голос двох делегатів місцевої організації. Харківська жінка більшовиків не має за собою ні сили, ні поваги й признання усього українського народу, тоді як за Українською Центральною Радою стоїть українська армія і весь народ.

II.

Київ, 16. грудня 1917. року.

Цю статтю про „українських“ більшовиків у Харкові передрукуємо повністю з „Нової Ради“. Ред.

Харківський „Усім, усім, усім...“ маніфест. Ви звичайно, догадуєтесь, хто це пише, чий це стиль. Так писав, сплявши з радощів Троцький, коли звалив тимчасове правительство в Петрограді. Так пише Пятаков, теж який своєю перемогою в Харкові. Новий маніфест більшовицьких агітаторів з Харкова, розісланий радіотелеграфом „Усім, усім, усім“, уявляє з себе такий цікавий документ, що на йому варто спянитись.

Чому він, насамперед, з Харкова? А тому, що в Києві не пощастило. Не пощастило не тільки з повстанням, не пощастило навіть з агітацією. Скликаний більшовицькими заходами зїзд „совзгозв“ не тільки не піддержав більшовиків, а висловив повне довіряє своє Центральній Раді та Генеральному Секретаріатові і на дві з половиною тисячі депутатів ледве кількадесять пішло за Пятаковим. Авантюра ганебно провалилась і пожежа хатньої війни сама собою згасла. Більшевицька сницца моря не запалила. Тоді вона перепорхнула до Харкова, скликала на швидко новий зїзд, наставляла більшовицьких озброєних загонів і аарікаючись на словах од захвата Харкова, таки не видержала. І тепер розсилає радіотелеграми „усім, усім, усім.“

І от ця купка втїкачів пашно заявляє тепер, що взяла на себе „всю полноту влади“ на Україні... Поминемо звичайні брехні й наклеп, якими салкують ся ці Харківські „тушники“ обкидати народне правительство української республіки. Кожне знає ціну цим більшовицьким наговорам, як і знає, що хатню війну „затїяла“ зовсім не Центральна Рада, а Петроградські комісари своїм безглуздом ультиматумом. Та й сам Харківський маніфест про його згадує, — отже знають це й його автори. Обернемось краще до тієї „полноти влади“, якою хвалять ся невідомі члени „Ц. В. Комітета“. „Молода совітська власть України“, видимо хоче йти тим шляхом, яким пішла „аміціла всеросійська власть“. Добре! Але коли „зміцілої влади“ опріче столиць, та й то не цілих, ніхто не слухаєть ся, то „молода власть“ і того не має. Сила більшовицького правительства в Петрограді стоїть тільки на тому, що воно арештувало тимчасове правительство, розігнало передпарламент, захопило хоч часто механічно органи влади, себто дезорганізувало весь механізм урядування. Але ж на Україні генеральний секретаріат існує і робить своє діло, Центральна Рада одбуває явраз свою сесію і органи урядування в їхніх руках. З Харкова бо їх не дістанеш і не розженеш. А поки існують законні органи влади, доти всякі ворохобні маніфести не більш, як порожня буфонада, за якою жадного змісту немає, хоча-б ту

буфонаду й приперчено по-над усяку міру було більшовицькою демагогією. Становище тепер на Україні таке, яке було-б, коли-б Троцький з Леніном не в Петрограді були захопили власть, а — скажемо — в Казані. Очевидно, не далеко заїхали б вони з такою властю й у всякому разі до Смольного не добрали ся б.

Не добереть ся до Педагогічного Музею й новоявлене харківське „правительство“. Що найбійлише — окупає собі холодну гору, де й пересиджуватиме до повної ліквідації більшовизму, яка — ми в це твердо віримо — не за горами вже.

Вже скоро настане той час дожданий,
Коли ворожнечу поборе любов,
Надвог спочине людство безтанне,
Що більше трьох років ляло своєю кров.
Опять запанує спокій між народам,
Настануть нові, щасливі дні;
Мов привид химерний, забудуть ся згодом
Всі злидні й страждання — дарунки війни.
Прийшлось нам боротись в тяжкую годину,
Та ми побідали в нервній борбі:
Тепер ми прибудем на рідну Україну,
Як вольні люди, не так, як раби!
У вольній країні без пана, без ката
Збудуємо, браття, нове життя.
Ще сили і праці потрібно багато,
Не будем же тратити часу безпутта!
Гуртуємось, єднаємось, — єднанне то сила,
Порадьмось, як нове життя будувать
І дружно берім ся до спільного діла,
Щоби всьому світу себе показать.
Zet.

Голос селянського зїзду.

В Петрограді 21-го грудня н. ст. на селянському зїзді обговорувалось питання про відношення ради „народніх комісарів“ до України. З приводу цього ухвалено таку резолюцію: 1) в той час як оповіщено перемірря на німецькому фронті, оповіщаєть ся війна на внутрішньому фронті. Це з боку комісарів є злочинне і ганебне лицемірство; 2) селянський зїзд висловлює своє обурення раді народніх комісарів, яка починає нову завойовничу війну в російській республіці; 3) зїзд вимагає припинення братньої кривавої війни; 4) зїзд заявляє, що рада народніх комісарів, як винна у цій братній війні, понесе кару перед народом в особі Установчих Зборів; 5) зїзд закликає салдатів і матросів врікти ся йти походом на Україну; 6) зїзд шле сердешне привітання Укр. Ц. Раді, українській раді роб. і салд. деп., які стали на оборону прав України. (Н. Р.)

З Української Республіки.

Битва Українців за український фронт на Волині.

Після „Правда“ триває між Березном і Клеваном, на північ од Ровна, сильна битва між українськими й більшовицькими військами, яка йде вже три дні. Боротьба ще не рішена. Тому що по обох боках бере участь артилерія, втрачає дуже великі по обох сторонах. Проти вразного закау Криленка зачинають великі російські війська більшовиків опускати фронт між Горниєм й Стиром. Вони просили українські військові влади про вільний поворот у Московщину. Через власновільне опущення фронтних ліній з боку більшовицьких військ становище більшовиків на Волині стає щораз слабше і щораз більше zagrożене. Українці згодились на їх прохання опущення фронту, але зажадали, щоби вони віддали артилерію в руки українських військ. („Gen. Anz.“ ч. 19.)

Битва під Ровном має рішуче значіння для голосу української делегації в Берестю, бо через те, що від Ровна до Припеті стояли більшовицькі війська, Троцький мав сміливість відмовити українській делегації права заступати інтереси України. Як Українці, які держать фронт від Чорного моря до Ровна, ще займуть фронт від Ровна до Припеті, то їх голос в Берестю буде рішучий, нехай би там як ні тішилися більшовики Катеринославою і Полтавою. По заключенню миру зроблять з ними порядок. (Ред.)

Розбродження більшовиків.

Українське військо розбрело більшовиків, які стояли в районі Здолбунова та Шенетовки. Українці взяли 105 гармат, 500 кулеметів та поверх 100000 рушниць. Увесь вітебський полк капітулював перед Українцями і його відправили в Росію. (Н. Р.)

Розбродження кирасирів.

Минулого тижня київський полк вільного козацтва розбрело підльський кирасирський полк, що стояв в Святошині-Борщагівці. Цей са-

мий полк свого часу вставився відомою „ніччю св. Пантелеймона“. („Н. Р.“, 17 гр.)

Большовики в Ровні.

26. грудня нов. ст. в Ровно прибув більшовицький ешелон в складі 14 вагонів.

Зважаючи на недостачу українських сил більшовики увійшли в Ровно вільно. (Н. Р.)

Перемир'я коло Бахмачу.

26. грудня минулого року на ст. Городня коло Бахмачу велись мирні переговори між більшовиками й Українцями. При переговорах крім представників більшовиків та Українців брали участь також представники залізничників і зводного відділу мораків балтійської флотії.

Після докладного обговорення ухвалена така резолюція: „Визнаючи, що українське народне право на самовизначення повинне бути здійснене без допомоги чужих небудь штиків, ми, делегати українських військових частин та зводного відділу балтійської флотії, висловлюємо своє обурення проти політики народніх комісарів, які направили два братні народи один проти одного і визнаємо, що тільки негайне відкриття Установчих Зборів внесе заспокоєння в сімю російських народів. Дальше відкладання Установчих Зборів ми вважаємо злочинним.“

Після цього більшовицькі делегати заявили, що вони живнуть усіх заходів до розповсюдження вказаної резолюції серед усіх більшовицьких частин та не допустять, щоби була пролита братня кров.

Делегати заявили також, що їх обдурили їхні керівники, які заперечили їх в контрреволюційній діяльності Української Центральної Ради.

По словах більшовицьких парламентарів, серед салдатів і красногвардійців помітно велике невдоволення діяльністю Ради Народніх Комісарів, які привела до братовбивчої війни між українською та російською демократією. Особливо

дуже нарікають салдати. Вони масами залишають більшовицький фронт. („Нова Рада“, ч. 208).

Приказ прапорщика Криленка.

„Нова Рада“ подає, що товариш секретаря військових справ, завідувачий політичним відділом, поручик Кедровський, повідомив представників українського з'їзду північного фронту, що російській головнокомандуючий прапорщик Криленко видав приказ, в якому говорить ся, що, проходячи в межах України, дозволяється знищити, а також грабувати все, що потрібно салдатам.

Ну, хіба не гідний наслідник Николая Николаевича?

Розбродження Українців.

Українською Радою Московської колопії одержані звістки, що два українських куріні: Уланський, варшавський, та Гусарський, гродненський, які йшли через Смоленськ, розбродились. В Москві також розбродило кілька українських ешелонів, що йшли на Україну.

„Нова Рада“.

Чорноморська флотія і народні комісари.

„Нова Рада“ подає відомість з Одеси, що по бездротному телеграфу передана важна резолюція усієї Чорноморської флотії і севастопольської ради робітничих депутатів, судових та берегових комітетів з гострим осудом народніх комісарів супроти Установчих Зборів України.

Резолюція підкреслює, що конфлікт ради комісарів в Україну, який загрожував залити всю землю російською кривавою пожежою братовбивства, є наслідок захвату влади „народними комісарами“ проти волі демократії.

Чорноморська флотія з обуренням і жахом відкидаючи всяку спробу викликати криваву боротьбу, вимагає негайного припинення війни на внутрішньому фронті, негайного впусчення на волю всіх арештованих членів Установчих Зборів і передачі влади Зборам, бо тільки повновладні Установчі Збори покладуть кінець зовнішній та внутрішній війні.

Розклад більшовиків.

„Кієвська Мисль“ з 26. грудня н. ст. подає таке про настрій серед більшовицького війська:

Вірний більшовикам 7. корпус, який роставувався між Проскуровим та Жмеринкою, ростав з кожним днем. Салдати розбігаються по близьких селах, а заповзятці з них стараються всіма способами пролгати додому. Салдати, розброджені українськими частинами, з охотою віддавали зброю і зачали, що вони раді спочити і взагалі скінчити війну.

Щодня через станції обкопленого заколотом району проходять маси розброджених більшовиків і всі вони отверто заявляють своє задоволення цією несподіваною „демобілізацією“.

Друга мирова делегація України.

З Берліну доносять: В останніх днях загострилися відносини між українським правительством в Києві і більшовицьким „правительством“ у Харкові. Більшовики пробували наново захопити у свої руки українські копальні вугля в донецькому окрузі. Останні відомості з Петрограду доносять, що салдати більшовиків в союзі з козаками(?) зісталися викинені з округів, де в копальні вугля. Тоді заявили більшовики з Харкова претензію на окреме представництво в Берестю. Вони вислали двох представників і петроградське правительство признало слухним це домагання „українських“ більшовиків.

Швайцарські часописці подають вість, що Харківська Рада складається з соціалреволюціонерів. (Незавісно, чи це українські соціалреволюціонери, що стоять на принципі повної незалежності України, чи російські. Ред.)

З боку більшовицького „правительства“ в Харкові заперечено Українській Центральної Раді в Києві право говорити іменем українського народу і вести переговори, тому що вона заступає тільки буржуазні круги українського народу(?). З огляду на це становище Харківська Рада порішила вислати двох представників до мирових переговорів в Берестю. Цей поступок зробили вони за порозумінням з петроградським правительством. З боку російської делегації в Берестю подано до відома представни-

Діяльність т-ва „Сільський Господар“ в таборі полонених Українців у Вецлярі.

Подаючи читачам цей звіт одного з таборних українських товариств, визначуючи, що поки що невідомо, чи подамо поволі й звіти інших таборних т-в за весь час їх діяльності. Це буде залежати як від технічних умов, так і від того, чи знайдуться у т-вах свободні сили, щоби розібратися з раз у великих архівах і уложити відповідні діяльності звіти. (Ред.)

Ще з відкриттям українського табору у Вецлярі з кінцем 1915. року, коли розпочалась просвітне-освідомлююча праця серед полонених, зродилася у провідників Української Громади думка, щоби в план просвітно-організаційної роботи вставити також курси по сільському хазяйству. Виходили ми з тої засади, що народу нашому, в переважній більшості хліборобському, треба дати можливість набутти бодай дрібку теоретичного знання з області наук агрономічних, тим паче що серед полонених нашлось відразу кількох агрономів, які готові були жертвувати на таку благородну ціль свої сили.

Так без вагань вставлено в програму викладів, які відбувались зімою 1915/16 р., лекції по загальному сільському хазяйству, садівництву, огородництву та кооперації.

Лекції ті відбувались однак рідко і неправильно.

Тільки з весною 1916. року, коли завдяки заходам „Просвітнього Відділу“ удалося нам зискати від тутешньої командантури осібний великий барак (5. VI бл.), можна було подумати про зорганізування систематичних господарських курсів.

Ще прийшла нам на поміч тутешня командантура і дирекція вецлярської школи господарства, котра визначила нам проби всіх штучних погноїв і багато таблиць та карт господарського змісту. На курсах, які відбувались щодня по обіді і ввечері, викладалися слідуєчі предмети: 1) сільське господарство, 2) скотарство, 4) бжільництво, 5) господарська хмія, 6) про землю і природу і 7) кооперація. Крім згаданих лекцій провадився раз у тиждень семінар по сільському господарству, де референтами виступали полонені з різних губерній України й Сибіру, ознайомлюючи присутніх зі способами господарювання в своїх губерніях. Присутній учитель мав на основі рефератів справляти та вказувати на всі хиби.

В лекціях та семінарах брало участь 50—300 слухачів; це залежало від пори року та від кількості присутніх в таборі полонених. Успіх наших лекцій був той, що слухачі згодом стали домагатися основання господарського товариства на заір інших організацій,

існуючих вже від довшого часу в таборі. Так зібралась комісія, яка виробила статут товариства, відповідальний нашим обставинам і яка надала йому назву „Сільський Господар“, беручи собі за заір великої організації, яка віддавна існує вже під тою самою назвою в Галичині.

Перші організаційні збори відбулись ся 1. липня 1916. року. Першим головою товариства вибрано т. Тищенка, родом із Черниговщини, якому, на жаль, не судилось довго провадити нашим товариством, бо захорівши тяжкою грудною хворобою, в кілька місяців помер. Земля йому пером!

Товариство тимчасом гарно розвивалось, так що вскорі число членів із 65 аросло на 246.

Безперечно, що скількість членів була б відсятеро більша, коли б нараз не змінились були відносини в таборі: німецькі воєнні влади покликали майже всіх здорових людей до всяких робіт на полі та на шахтах, так що в таборі остали ся лиш хворі та інваліди.

Не зважаючи на це, т-во „Сільський Господар“ вело дальше свою роботу.

Діяльність товариства розтягалась в слідуєчих напрямках: перше всего товариство поставило собі за ціль вести дальше господарські курси, щоби слухачам дати відповідне теоретичне підготовлення.

Помічним середником до цього служили численні картини і діаграми, часть яких товариство закупило на власність, а часть ввизчило від тутешньої господарської школи. Щоби однак слухачам дати можливість наочно переконатися в користі штучних погноїв, а з другого боку дати взірць ведення поступового господарства з кількарозовим сінооборотом (плодоземом), т-во випрохало від тутешньої командантури кусник поля, мірою в 158,8 кв. саж., і на ньому заложено зразково-досвідне поле зі штучними погноями і занятим кляном.

Озміий клин був зайнятий житом, причім посів відбув ся при помочі сіяричі, визначеної в сусідній економії. Друге поле (пропашне) засаджено було буряками, третє засіяне ячменем і просом, при чім просо сіяло ся розкидним і стьожковим посівом. Четверте поле розділено на дві половини: одна половина лишшла ся чорним паром, а друга була засіяна вікою з ячменем. Пяте поле засіяне було конюшиною.

На осібному куснику біля бараків закладено зразковий город і садок. Кусник під садок розділений на дві части: на першій посаджено фруктові дерева, як груші, яблуні, сливи та вишні, а між ними порічки, агрус та янше. На другій половині посаджено дички яблуні, груш, прутяки порічок і винограду. На останньому куснику закладено зраз-

кам осередніх держав прибуття цих українських представників, які прилучилися до російських делегатів. Тим робом при початі переговорів Україна буде заступлена двома представництвими: одним з двох делегатів Харківської Ради і 22 делегатами Української Центральної Ради в Києві. („Fr. Nachricht.“ 23 а.).

Заява російської делегації.

З Берліну доносять: Від теперішнього президента російської мирової делегації п. Йоффе прийшло повідомлення до німецької мирової делегації в Берестю, що правительством робітників і салдатів у Харкові, яке заявило ся за правом заступати самому Україну, — прислало в Бересте двох представників до спілчучастя в мирових переговорах; що російська делегація прийняла обох делегатів як членів до себе і що правительством в Харкові відмовляє права Генеральному Секретаріатові і Центральній Раді в Києві вести переговори іменем України; що ці тіла представляють, на жаль, органи буржуазії і не є абсолютно в праві переводити переговори з другими країнами.

(„Fr. Zeit.“ ч. 23.)

Приступленні нових делегатів у склад російської делегації вказує, що нові делегати не є представниками самостійницького руху українського народу, а є тільки прихвостями російського правительства. А це правительство хоче просягнути свої хижацькі руки над українським народом, сіючи роздор, на лад давнього царського правительства, що в часах руїни проти українського гетьмана, виставляло другого гетьмана зі свого боку, який шов Москві на руку. (Ред.)

Положення на Україні.

Зі Штокгольму доносять: „Кіевская Мысль“ подає такі вісті: Через Київ перетягають час від часу з фронту юрби голодаючих салдатів. Харків подібний до воєнного табору: там борють ся за владу п'ять відділів з міською управою. Раза-у-раз відбувають ся плюдрування й вуличні бої. Кілька пожеж зробило великі шкоди. Катеринослав знаходиться в руках Ради р. салд. Під Жмеринкою заключили Українці й другий гвардійський корпус перемирре.

У перепаці в Катеринославі між відділами Укр. Ради і відділами большевиків упав Лоблінш, член Українських Установчих Зборів. Після петроградського звідомлення відділи Харківського К-ту розбили відділи Ради і захопили в свої руки Полтаву.

(„Fr. Zeit.“ ч. 23.)

Ці хвиливі успіхи на Україні досягнули большевики завдяки тому, що українські війська стягнено до великої битви під Ровном на українським фронті. (Ред.)

Партії України.

З Берна подає українське пресоє бюро про партію „Самостійників“: Самостійники, оборонці необмеженої незалежності України, які обстоюють остаточно відрвання України, скликали конгрес, як доносять тутешній дипломат Гасенко. Мимо різних партійних напрямів Українці зараз майже всі самостійники. Партія під назвою „Союз української державности“ грає як політична організація незначну ролю тому, що програма її з огляду соціального не ясна. В Центральній Раді має Союз тільки незначний вплив. На третім військовим конгресі в Києві на 2500 депутатів було ледви 100 представників Союзу української державности. За те українські соціал-революціонери мали на конгресі поверх 1000 депутатів. Соціал-революціонери будуть мати в боротьбі за владу і на Україні рішачу ролю. До цієї партії належить і провідник та керманчик української мирової конференції, міністер торгівлі й промислу Голубович, як і міністер апровізації (Ковалевський) та президент Центральної Ради (Грушевський).

(„Frank. Zeit.“ № 24.)

Українці на російських Уст. Зборах.

„Берлінер Тагеблат“ подає відомість, що Українці мабуть не брали участі в отворених Установчих Зборах, тому що не насліді на час. З огляду на непевність положення вишло їх коло 20, щоби вложити на Установчих Зборах заяву, що Росія мусить перетворити ся в федеративну державу, а по зложенню сеї заявці мали вийти з Уст. Зборів. („Berlin. Tagebl.“ ч. 18.)

З РОСІЙСЬКОГО ЖИТТЯ.

— Похід послів Установчих Зборів в Петрограді стрінула юрба матросів і стала стріляти; багацько ранено і убито; хоругву послів подерла червона гвардія і спалила. Салдат, що ніс цю хоругву, крикнув: „Я був три роки на фронті, — тепер мене убийте, як хочете!“ Один червоно-гвардієць, який, як бувший робітник, і не бачив фронту, застріляв його на місці.

— Убіства Шінгарьова і Кожешкіна, давніх міністрів а часу Керенського, доконали салдати вночі в марінських шпиталі, куди їх переведено з петропавловської кріпости. Їх замордовано в ліжку; юрба узброєних робітників вперлась до шпиталю й вистрелила 6 стрілів на Шінгарьова, а два на Кожешкіна. Обидва погибли на місці. Банда убійників втіла. Правительство ніби для людського ока наказало слідити убійників і розшукує їх. В уличній боротьбі полягло 20 людей і 100 ранено.

— Побоїда большевиків увінчала ся арештованнем 87 послів до Установчих Зборів, які заважали до „горожанської війни“; таку відозву підписали й убиті міністри. Всіх послів посаджено у Петропавловській кріпости. Рада народних комісарів оголосила, що муслиа розв'язати Установчі Збори, щоби порішити мирове питання.

— Поклик всеросійської селянської Ради. Виконавчий Виділ всеросійської селянської Ради оголосив відозву такого змісту: Улиці Петрограду залиті кровю, червоною гвардією убивано маніфестантів, які не були противолоцюнери, убивано робітників і салдатів. Трупарні свідками, що жертвою убивства на розказ народних комісарів були робітники й салдати, які бажали влади для Установчих Зборів. Смольний інститут не хоче владі народу, за оборону якого він себе заявляє; червона гвардія під заслоном охорони революції, заслоне деспотії Смольного інституту. Ми повернули до часу, коли царизм розстрілював людей, які домагали ся Установчих Зборів. Поклик кінчаєт ся словами: Отворіть очі, побачите самодержавне на дорозі!

соціалізму, яке затопило свободу. Горе тим, що не чують нашого поклику! Руський народ, повстань, а то вічний сором буде твоєю долею!

— Загроженне правительства заповідає указ народних комісарів проти грозячого бунту в Петрограді, на здавленне якого большевики не мають доволі сили. Петроградські полки мабуть поставлять ся неутрально, бо вони вже не віддані большевикам тілом і душею. Большевики стягають матросів і фінляндські війська та латиських стрільців, отже чужі війська, як цар на здавленне революції. В місті панує харчова криза. Всяке сполучення із заграницею перервано; так само поповнані дроти й залізниця, що лучили з Україною, а остраху, щоби до Росії не прийшло українське військо.

— У Москві творить ся рух за утвореннем парламенту великоруського народу на лад Української Центральної Ради. На чолі руху стоїть адвокат Літвін і журналіст Гардов. За місяць має бути скликаний конгрес московського народу; по селах московських творять ся його кружки, щоби ратувати Московію від анархії.

На чолі туркестанської республіки стоїть інженер Тінібаєв, член другої думи, вибраний міністер-президентом. Ця республіка центральної Азії увійде в склад федеративної російської держави по думці України. II.

Вісти зі світа.

ПРАДИ КОМІСІЇ В БЕРЕСТЮ.

Німецька комісія для господарських справ продовжувала засідання дня 21. січня з російськими представниками. Вступні праці в цих справах поручено підкомісії, яка взяла ся за працю зараз з полудня. Дня 20. і 21. січня були перші засідання німецько-російської правової комісії. Вкінці сформуовано про закінченне воєнного стану і віднову дипломатичних і консулярних взаємин, про питання відшкодовання і відбудови державних договорів. Тепер ведеть ся переговори про відбудову приватного права. („Fran. Zeit.“ 23.)

ковий город з трюхпільним сівоборотом. Перше поле: капуста, огірки і бруква; друге поле: картопля, морква, буряки й петрушка; третє: квасоля й горох.

З городу і садка мали люде подвійну користь: з одного боку мали можливість практично научити ся щепити, садити, плекати деревину та планати вартість яриного города, — з другою боку мали також матеріальну користь, бо т-во всю городяну випродувало по дешевій ціні в табороне товариство „Український Клуб“, де члени могли по приступним цінам підживлятися. Товариству приніс цей город доходу 332 мар. 23 фен.

Завдяки великому урожаєві фруктів у Німеччині минулої осені, змогло наше т-во уладити практичний курс перерібки фруктів. На сю ціль закупило т-во невелику сушарню та прилади до чищення та кришення фруктів. Одержавши знова від командантури пів сотнара цукру, т-во практично перенело курс варення мармеладу, желе, пастили та виробу яблучного та порічкового вина.

Зімою та весною робились кімнатні досвіди, як кільчення зерна, вплив світла та тепла на нього, сила всяких штучних погноїв і т. д.

Крім згаданих лекцій та досвідів устроїло т-во господарський

курс для інвалідів у їхнім бараці та для хорих в лазареті.

Кілька разів зроблено прогулку, з деякими членами до околичних садів та фабрик господарських приладів.

Літом 1917. року закупило т-во два улики пасіки. Уставлено їх біля бараків інвалідів, бо управа виходила із цього заложення, що головні інваліди, неспосібні до тяжкої роботи, повинні були ближче познайомити ся з пасішництвом.

В місяці серпні 1917. р. видало т-во брошуру Степановича, п. н. „Як опрєдлити вагу живої худоби?“

Управа т-ва не занедбала також годівлі кроликів. Завдяки ініціативі кількох одиниць, заснувало ся наперед у таборі осібне т-во годівлі кроликів, котре вложило невеличкий капітал, бо т-во „Сільський Господар“ не роспоряджало жадними більшими матеріальними засобами. За ці гроші куплено кілька пар всяких пород кроликів, построєно відрцеві клітки і так згодом розвелась в таборі більша кролякарня. Тим часом т-во „С. Г.“, роздобувши більше гроша, перебрало годівлю кроликів на себе, звернувши членам їхні паї. Сьогодні числить наша кролякарня 22 шт. кроликів, різних пород: бельгійські, французькі та інші.

Учительські сили складались зі слідувачих людей:

- 1) Лука Черчик, з київськ. губ.

уманського повіту, скінчив школу садоводства;

2) Іван Гребеник, з Царської Слободи, черкаського повіту, скінчив нижчу сільсько-господарську школу;

3) Степанович Володимир, з Сарнів, волинської губ., студент агрономії;

4) Каменчук Павло, волинськ. губ., скінчив нижчу сільсько-госп. школу;

5) Степан Кордуба, учитель учительської семінарії в Сокалі, в Галичині;

6) Антін Ткачук, з Журбинець, бердич. повіту, практикант огородник і садовник;

7) Кривохижа Іван, харківськ. губ., суського повіту, скінчив нижчу с.-госп. школу;

8) Косановський, спеціаліст по виноградарству.

9) Демид Решетняк, кооператор, катер. губ., славяносерб. повіту.

10) Вітер Микита, черніговської губ. борзненського повіту, скінчив школу садівництва і бжільництва.

Майно т-ва. В посіданні товариства находить ся невеличка бібліотека, яка складаєт ся з 250 книжок господарського змісту на українській і великоросійській мовах. Дослав нам їх в части Союз В. У., в части „Руський Комітетъ Красного Креста“. Багато книжечок переслало т-во нашим землякам на Волині та хорим в лазарет.

Опріч бібліотечки має т-во власну сушарню, прилади до варення й

чищення фруктів, садовницькі ножи, решето, поливалки, всякі банки, фляжки, цинковий друшляк, шафу, фізичні та хімічні прилади, збірку мінералів, вразки штучних погноїв, усякі молочарські прилади, як модель центрофуги, ляктодензіметр, два улики пасіки та пасічні прилади, як пчоловодні щипці, ножи, сітки, улики, рамки, діянозитиви і т. и.

Кролякарня складалась перше з 64 штук, з того 4 штуки зужили члени т-ва на приготування спільної вечері і 28 штук запродано „Клюбові“. З того т-во мало доходу 207 мар. 50 фен. Всього в тепер кроликів 22 штук.

В цей спосіб т-во „С. Г.“ старало ся всіма способами, на які дозволяли наші засоби та тяжкі воєнні обставини, сповняти велику задачу: усунути з голови нашого народу вусь консерватизм (застій) під зглядом господарським, подаючи йому теоретично й практично головні засади сучасних агрономічних наук.

Судячи по анкеті серед наших членів, яка свого часу була переведена, можна бачити, що т-во цілє свою досягнуло, а успіхи наші завдячуємо не лише ініціативі та праці поодиноких людей, а також в першій мірі помічі Союзу В. У. та тутешньої командантури, що все йшла назустріч нашим бажанням.

28. грудня 1917.

Управа.

ЗНЕСЕННЯ ДОВГІВ РОСІЇ—РУІНА ФРАНЦІЇ.

Парижська часопись „Gaulois“ пише: Не потрібне того говорити, з яким обуренням прийнято проголошення неважності довгів з російського боку серед цілого цивілізованого світу. Але на нас буде це мати найсильніше враження. Франція, на числячи, віддала свій гріш Росії. Цими грошами Росія поступила вперед в довоєний час, побудувала свою велетенську сітку залізниць, поправила своє господарське положення. Тепер більшовицьке правительство виконує свою зраду супроти союзників і загрожує тисячам французьких родин руїною. („Frank. Zeit.“, № 23).

АНТАНТ НЕ ПРИЗНАЄ ФІНЛЯНДСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ.

Льондонська „Morning Post“ сповіщає: Держави антанту відмовили спільною нотою признання самостійності фінляндської республіки. („Frank. Nachr.“, № 24a).

ЗАГРОЖЕННЯ ШВЕЦІЇ РОСІЄЮ.

З Швайцарії доносять із фінляндської границі: Російське військо збирає артилерію на границях Швеції; правив відділ ескорстрівів до Торнео. Шведські власті запитали російські відділи в Гапаранда, що се має значити. На запитання не відповіли. Супроти того Швеція почуває себе загроженою. Чи не йде то революційна армія проти шведської буржуазії? („Frank. Nachr.“, № 24a).

РЕВОЛЮЦІЙНА АРМІЯ ПРОТИ РУМУНІЇ.

Правительство більшовиків приказало румунському послові полишити свою діяльність і опустити Петроград. Правительство вислало 10. полк артилерії, 5 і 12. полк інфантерії під проводом Криленка на південь. Румунам наказано виплачувати позички і вимінювати банкноти. Вони опускають масово Петроград. („Frank. Nachr.“, № 196).

Війна.

(Звідолення осередків держав).

На східній фронті—перемир'я.

На західній фронті дня 21. січня підняли Французи в Аргонах від 7. години артилерійний вогонь, який о 4. годні з півдня зріс у барабаний. Небагом кілька французьких компаній зробило наступ. Їх лінії знищили Німці нагальним вогнем ескорстрівів, тільки на однім місці вдало ся Французам вдерти ся в німецькі лінії, з яких їх негайно викинуто боротьбою на багнеті.

На македонській фронті зробили наступ англійські компанії проти Бутково-Друма та їх відперто.

На італійській фронті останніми днями жваво стріляла артилерія з обох сторін Бренті.

З таборового життя.

— Народна Рада. 15. і 16. січня відбули ся надзвичайні засідання Народньої Ради в приводу од'їзду на Україну Президента Генеральної Старшини т. Андріюка. Председатель Ради т. Корольчук, відкривши збори 15. січня, заявив про ціль скликання послів до маради, після того т. Андріюк повідомив присутніх, що він цими днями має од'їхати на Україну з огляду на стан його здоров'я і що Генеральна Старшина ухвалила вибрати заступника Пре-

зидента, який би перейняв функції Президента по од'їзді його на Україну. Після довгої дискусії, заступником Президента Генер. Старшини був вибраний т. Бахір, але з огляду на стан свого здоров'я і на досить відповідальну працю у Видавничому Т-ві він од цієї посади одмовив ся. Далі Народня Рада уповноважила т. Андріюка, яко представника від полонених Українців вецлярського табору перед урядовими чинниками на Україні в дорученням йому мандату слідуєчого змісту:

„Вецляр (Німеччина) дня 16. січня 1918. Мандат.

Народня Рада, яко парламент Української Громади полонених у вецлярському таборі, вибраний на підставі загального, рівного, тайного й безпосереднього права голосування і який заступає громаду полонених Українців в кількості понад 14 тисяч чоловік, отрим уповноваженое дотеперішнього Президента цієї громади Дениса Андріюка, як свого представника перед мародатними чинниками на Україні.

Народня Рада в імені Української Громади в Вецлярі передає через свого представника Дениса Андріюка глибокий покліні Центральній Раді й Генеральному Секретаріатові, висказуючи повне довірря за їх дотеперішню діяльність на користь українському народові.

Разом з цим Народня Рада складає перед Центральною Радою й Генеральним Секретаріатом прохання прислати свого відпоручника до Німеччини, який би вів провід в нашій таборовій національно-організаційній роботі“.

16. січня перед днем од'їзду т. Андріюка відбулось прощальне засідання Народньої Ради. Председатель т. Корольчук вітав т. Андріюка від імені Народньої Ради й бажав йому щасливого повороту в рідний край. Тов. Андріюк дякував за привіт, побажав товаришам всього найкращого і обіцяв по повороті додому дбати про наші потреби.

Після привітів Председатель подав до відомо Народньої Ради заяву т. Бахіра, якою він одмовляється від посади президента Генеральної Старшини, на основі чого вибрано на посаду президента т. Пасюру, а Секретарем т. Вітельського, після чого співом „Ще не мерла Україна“ збори закрились.

С. Д-в.

— Видавниче Т-во ім. В. Грінченка. 16. січня відбули ся чергові загальні збори т-ва. Після прийняття протоколів давали звіти члени заряду і редактор. Голова т. О-ко в своїому звіті зазначив м. и., що протягом останніх трьох місяців життя в товаристві йшло нормально; як заряд так і редакційний комітет регулярно відбували свої засідання: перший—раз у два тижні обовязково і крім того в міру потреби, а другий—два рази на тиждень, признаючи матеріал до друку в часописі. Після звіту т. О-ко зробив короткий огляд сучасного стану т-ва, застановляючи ся над окремими його установами, як книгарня, переплетня і т. д. Потім давали звіти адміністратор, скарбник, експедитор і редактор. За ревізійну комісію давав звіт т. Р-ак, який повідомив збори, що він робив сам ревізію, яка переведена не повно, бо других два члени комісії не спромогли ся на участь у роботі цієї комісії.

Збори прийняли звіти і уділили абсолюторію старому зарядові й редакційному комітету й приступили до нових виборів. У склад нового заряду ввійшли всі попередні його члени за винятком експедитора, який після нової ухвали зборів у склад заряду не входить, а вибирає ся робітниками експедиції з поміж себе і підпорядковується ся адміністрації. Склад редакційного комітету мало змінив ся, бо на сей раз вибрано на с'їм членів двох нових. — М.

ОПОВІЩЕННЯ.

По наказу Міністерства війни оповіщаєт ся всім полоненим, що по заключенню мира з Росією, самоврозуміло, зробить ся обмін полонених.

З приводу того, що у Німеччині є велике число полонених і через те, що є велика трудність з транспортом, полонені будуть перевозити ся тільки поволі.

Наслідком сього з притиском визнаєт ся полонених на далі з вірністю й пильністю відносити ся до праці та не пробувати втікати, бо втікати будуть безоглядно карати; усі ті полонені, що зроблять провину в цьому, придуть до обміну аж на самому кінці.

Раєт ся також полоненим Українцям учити ся по українськи читати й писати, бо не є виключено, що неграмотних теж обмінюють тільки наприкінці.

Нарешті полоненим подаєт ся до відома, що ті, котрі хотіли б утікати через Голандію або Швайцарію, наражують ся на небезпеку опинити ся в армії антанту.

Бюмандатура вецлярського табору полонених.

ЖЕРТВИ.

На Українській Національн. Фонд. К-до Frankfurt a/M. (М. Николенко)—1 м. 50 ф., Diz (Павловський) 1 мар.

На українську школу імені вецлярського табору: Від комітета по улаженню Рівдяних Свят 137 мар. 50 фен.

На ялинку дітям українськ. школи ім. вецлярськ. табору. G-de Kesselbach 1 мар., k-do Krosdorf 56 фен., k-do Heimbach 1 мар., k-do Staffel, —т. т. I. H.—50 фен., С. П.—50 фен., I O. Г.—50 ф., разом 1 мар. 50 фен., Wüsten-sachsen 2 м., Camberg 3 мар. 20 фен. K-do Brügge 2 мар. 50 фен.

На Видавниче Т-во ім. В. Грінченка: K-do Diz (Павловський) 1 мар.

На пам'ятник номер. т.т. вецлярського табору: K-do Bad-Ems № 12725—30 фен. » Heimbach 1 мар.

На заповогову касу в таборі: K-do Mididstadt 29 мар. 05 фен. G-de Michelbach 15 мар. 60 фен.

На хорих в лазареті. Від «Українського Гуртка» K-do Bad-Orb № 1078—20 мар. G-de Brügge 2 мар. 50 фен.

На улаговку бібліотеки т-ва „Самост. Україна“. K-do Leisenwald 50 ф., від т. Дончака пожертвовавши місяць муж. довірря, 4 м. 15 фен. K-do Schwalbach 1 мар. 35 фен.

На прапор т-ва „Січ“. K-do Diz (Павловський) 1 мар.

На т-во „Воля“. K-do Diz (Павловський) 1 мар.

СПИС

членів т-ва „Січ“, прийнятих, Отаманною Старш. 10/1—18. року.

П Р И Й Н Я Т І:

Парфенюк Корній	Кукуруза Михайло
Григоренко Гриць	Коломієць Яків
Марченко Степан	Ліпко Іван
Сегідін Андрій	Басенко Іван
Терентів Серафим	Ярема Микола.

З робітничих команд:

Швидкий Іван	Корнійчук Яндо-
Паленко Михайло	ким
Юхменко Віктор	Злобін Микола

НЕ П Р И Й Н Я Т И Й:

Зінкович Савка, 8 бл., влас. № 1611, бракувало двох поручат.

Отаманна Старшина нагадує т.т. на роб. ком., що до т-ва „Січ“ приймають ся лише при запоручі двох січовиків.

Т. Никифору Фортискому. Січову уніформу вислати на робітничу команду не можна.

Канцелярія Т-ва „Січ“

ПОВІДОМЛЕННЯ АДМІНІСТРАЦІЇ „ГРОМАДСЬКОЇ ДУМКИ“.

Одержані гроші на часопись і книжки від таких робітнич. команд і т.т.:

K-do Dianaburg 3 мар. 30 фен., Stadtkassel (Warstein) 4 мар., K-do Neustadt 1 мар. 50 фен., Neu-Falkenbach 75 фен., Wachterbach 4 м., G-de Neuhäusel 1 м. 50 ф., K-do Ostrowine 50 ф., Oberlanstein 2 мар., Frankfurt a M. № 281544 1 мар. 50 фен., K-do Bad-Ems № 12725 50 фен., Bad-Ems (Emil M.) 50 ф., Український Гурток „Надія“ 2 м. 50 фен., Diz 50 фен., Laudenan 1 мар. 50 фен., Dierberg 75 ф., K-do Griedelbach 1 мар., Steinbach 5 мар. 40 фен., Schotten 1 мар., Kirchen-Hausen 1 м. 50 ф., Biebrich 1 м. 50 фен., Freitscheid 50 ф., Frankfurt a/M. № 22982006 1 м. 60 ф., Ueberau 2 м., Beuerbach 50 ф., Dautenheim 1 м., Arnberg 1 м. 50 ф., Weuern 50 фен., Belescke 50 фен.

Тов. Охрим Мишко (Holzhausen). Часопись „Громадську Думку“ посилаємо Вам кожне число.

Тов. Іван Юрченко (Sprachbrücken). Історії Грушевського, а також Аркаса, на окладі не маємо.

Тов. Антонові Корчманюк (Wenden). Географічних карт не маємо.

Почтова скринька.

Тов. Л. Любистку. В принципі потрібне порозуміння з автором твору (хоч се ще залежить од літературної конвенції між країнами), але в нашому положенні можна перекладати й без порозуміння, а що до надрукування перекладу, то це вже залежало-б головним чином од потреби та од якості твору й перекладу. Про це останнє можна судити по одержанню перекладу, а наперед ми ніяких умов не можемо давати.

Ваша «Каака» не має ніякої вартості й надрукована не буде.

ОПОВІСТКИ.

Купуйте

Пам'яткову Книжку

Союза Визволення України

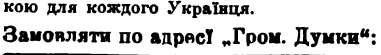
500 стор. друку — 163 ілюстрації

ЦІНА без оправи 1 мар.

в оправі 1 „ 50 фен.

Помимо того, що книжка ся видає під назвою «Календар на 1917 рік», вона не втратила своєї вартості, бо має дуже багато матеріалу в літературній часті і зостаєт ся завжди дуже цінною пам'яткою для кожного Українця.

Замовляти по адресі „Гром. Думка“:

ШУКАЄМО

СЛАДАЧІВ

(наборщиків), що знають добре се діло, до таборової друкарні.

Просимо зголошувати ся по адресі «Громадської Думки».

